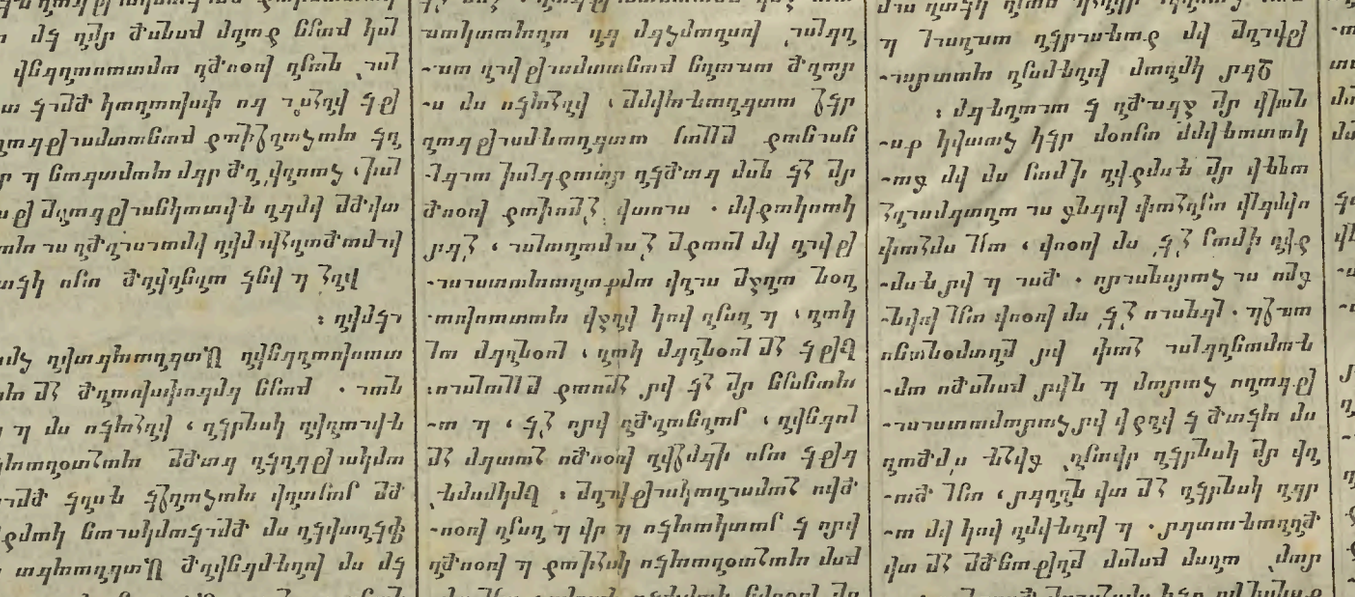

Օրագիրը կը հրատարակուի ամէն օր բաց 'ի կիւրակէ և տօն օրէ։
Տարեկան գինն է Պոլսոյ համար կանխիկ 250 ղրուշ, իսկ գաւառաց համար կանխիկ 2 1/2 Օսմ. ոսկի, զոր բաժանորդագրուիլ ուզողներ կը պարտաւորին կամ իրենք ուղղակի մեզ ղրկել և կամ յիշեալ գումարը վճարելու համար Պոլիս մէկը ցոյց տալ։

ՕՐԱԳԻՐ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Օրագրոյն հատը 1 ղրուշ կը ծախուի։
Ծանուցման տողը առաջին անգամի համար 3 ղր. երկրորդին 2 ղր. և աւելի անգամներու համար ուրիշ սակարկութեան կըլլայ։
Նամակք և ուրիշ գրութիւնք պէտք է ղրկել Ցինճինլար եօգուշու Նուսուպեան խան 4 թիւ սենեակը, Օրագրոյն խմբագրատանն անուան։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ١٢٨٨ ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ ١٢ | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 19 ՄԱՅԻՍ 1871 | ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 31 ՄԱՅԻՍ | Թիւ 452

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 19 ՄԱՅԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մեծ. խմբագիր,

Ընդհանուր ժողովին ապրիլ 9 ի նիստին մէջ կատարուած քուէարկութեան առթիւ տեղի ունեցած պատահարին համար՝ պատիւ ըրած էք հրապարակաւ բացատրութիւն խնդրելու ինէ յանուն պատմութեան, առաւել քան զարժանն կարեւորութիւն ընծայելով իմ կարծեաց։

Զայդ պատիւը Ընդհանուր ժողովէն կ'ըսպասէի նոյն իսկ այն ատեանին մէջ, ուր պատահարը տեղի ունեցաւ, բայց ինք միայն գիտէ իր լռութեան պատճառը։

Խնդրուած բացատրութիւնը՝ զոր թէպէտ ժողովը չէ ուզած, և զոր իբրև համարատուութիւն պարտ անձնիս կը համարիմ տալ հասարակութեան, մանաւանդ [illegible] վստահութեամբը պատւոյ ընտրողաց, պարտ ու պատշաճ և 'ի կանոնէ իսկ համարեցայ՝ յառաջ քան հանել 'ի հրապարակ՝ հանել նախ 'ի դատաստան ժողովին, թօթափելու համար ինէ ամենայն պատասխանատուութիւն և միանգամայն արդարացնելու համար իմ հրաժարումս Երեսփոխանաց ժողովէն։

Սոյն դիտաւորութեամբ, յետ յառաջագոյն խորհրդակցութեան և պայմանաւ հաղորդելոյ զայն 'ի պաշտօնէ ժողովին 'ի բնական կարգի անդ թղթակցութեանց և հաղորդակցութեանց, յանձնեալ էի իր Բարձրաշնորհ Նախագահին, որ ըստ խոստման կատարել յարմար չը դատելով ո՛ր և է նկատմամբ՝ բարեհաճեալ է դարձուցանել անդրէն առ իս որպէս խնդրեալն էի՝ ըզհամարատուութիւնըն որ աւասիկ, և զոր յօգուտ ընդհանրութեան Ձեր մամուլին կ'աւանդեմ, խմբագի՛ր էֆէնտի։

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ
ԱՌ ԸՆՏՐՈՂՍ ԻՄ

Ինչպէս երեսփոխանական ժողով մը խմբովին, նոյնպէս երեսփոխան մը առանձին պատասխանատու է իր պաշտօնավարութեան մէջ զինքն ընտրողաց առջև։ Այս պատասխանատուութիւնը թէպէտ բարոյական, բայց ո՞վ պիտի մեղադրէ և ի՞նչպէս՝ եթէ երեսփոխան մը զանի նիւթապէս ընել ուզէ արտաքոյ պարագայի մը մէջ կամ մանաւանդ երբ ծանր դէպ մը ստիպէ զինքը երեսփոխանութենէ հրաժարելու։

Զայս համարատուութիւնը պարտաւոր եմ ընելու, և պիտի ընեմ ազատաբար և անկեղծապէս ազգային ամենամեծ խնդրոյն վրայ որ է Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը։ Բայց խնդիրը կիզողական է իր դժբախտ պարագաներովը, և քննութեան հետեւանքը դուցէ շահաւոր չըլլայ Ընդհ. ժողովին. ուստի ամենայն կիրք անձնական և ամենայն թագուն խորհուրդ պէտք է 'ի բաց դրվին երկու կողմէն՝ թէ խօսողին և թէ լըսողին. ապա թէ ո՛չ դատողական կարողութիւնք կ'ըսքօղին երկուստէք և կ'ըսկըսինք պղտոր տեսնել ամենայն լոյս և ճշմարտութիւն։

Պիտի տեսնէ որ ես իմ կողմէս ամենայն սիրովպիտի խօսիմ. Ընդհ. ժողովին մէկ որոշումը քննելու համար՝ անոր բոլոր ընթացքը չը տի քննադատեմ. և խնդիրն իսկ իր ամէն կողմէն չը տի զննեմ, այլ քանի մը կողմէն միայն՝ ճիշդ ո՛րքան որ պէտք է ինծի իմ համարատուութեանս համար և զիս բոլորքս արդարացնելու չափ իմ ընտրողացս առջև. լեզուս չ'է՛ որ խօսի այլ խիղճս ու համոզումս. քու և իմ գործին վրայ չ'է՛ որ խօսի, այլ որչափ սիրելի այնչափ խեղճ ու անտէրունչ ազգի մը գործին վրայ որ իր ճակատագիրը այսօր մէկ հատիկ ժողովի մը ձեռքն է աւանդեր։

Չեմ կրնար խնդրոյն պատմութիւնը իր ծագումէն առնուլ և գալ հանել մինչև ցայն կէտն ուր հասած է այսօր։ Խնդիրը ժողովին քսանմէկներորդ այսինքն՝ ապրիլ 9ի նիստին մէջ [illegible] բանեմ ուր բացուեցաւ իսկապէս անհրաժեշտ ժողովականաց մեծագոյն մասին և մեր մէջ. և իմ ընթերցողքս հետամուտ՝ ընդ իս ընթերցած պիտի ենթադրեմ ատենագրութեանց մէջ զայն ամէն այլակերպութիւնքը զոր կրած է խնդիրը մինչև հոն։ Հոն վերաքննութեան խնդրոյն վրայ քուէարկութիւն եղած ատեն, երբոր ժողովականք յականէ անուանէ կոչեալ քուէնին կուտան, ես իմ կոչուած ատեն՝ իբրև քուէ սա խօսքը կ'արտասանեմ «Ես կամաչեմ մասնակցելու այդ քուէարկութեան» զոր ոմանք լաւ չը լսելով պարտաւորեցին զիս կրկնելու սապէս «Ես կ'ամչնամ քուէ տալու»։ Ահա այն քսանմէկերորդ նիստին մէջ իմ տըւած քուէս իմ այս խօսքս էր, զոր ժողովէն ոմանք թշնամանք համարելով ջնջել ու անհետացնել ուզեր են քսանևերկրորդ նիստին մէջ այսինքն 14 օր ետքը, փոխանակ բացատրութիւն ուզելու իմ խօսած պահուս կամ ետքը և ըստ այնմ վարվելու եթէ թշնամանք էր իրենց՝ այս խօսքս։

Թշնամանք համարողները իրենց յապաղեալ պահանջմունքն արդարացնելու ուրիշ ելք չը տեսնելով, աւելի այն խօսքս ուզեր են բռնել զոր ըսի 'ի պատասխան Տ. Ամբրոսիոս վարդապետին, որ իմ առաջին խօսքիս պատասխանեց՝ «Այսքան քուէարկուաց մէջ մէկ ամաչող մ'ալ պէտք է» ըսելով, և ինէ անմիջապէս սա բնական պատասխանն առաւ՝ «Այո՛, այսքան չամաչողաց մէջ (ըսել կ'ուզէք) միակ մէկ ամաչող խիստ շատ է և աւելորդ իսկ»։ Եւ զայս վերջին խօսքս չը լսած կ'ուզեն ըլլալ, իբր թէ չըսած ըլլալով յատենի՝ ատենագրութեան մէջ ետքէն աւելցուցած ըլլամ, կամ իբրև մասնաւոր խօսակցութիւն երկու անձանց մէջ անցած՝ անտեղի կ'ուզեն համարել ատենագրութեան մէջ յիշվիլը։

Նախ՝ ի՞նչպէս մասնաւոր կրնայ համարուիլ խօսք մը որ սրճարանի մէջ չէ այլ Ազգային ժողովի մէջ. խնդրէն դուրս չէ այլ բուն իսկ բացված խնդրոյն [illegible] այսինքն քուէարկութեան վրայ. միջանկեալ կերպով չ'է իբրև բացադանչութիւն մը խօսից կարգէն դուրս, այլ երբոր պաշտօնապէս կոչված է խօսքն իմս է յատկապէս և մի և նոյն խօսքիս շարունակութիւնը։ Երկրորդ՝ եթէ այս վերջին խօսքս շատեր չը լսեցին, յանցանքն իմս չ'է, և ապացոյց մը չէ իմ չըսած ըլլալուս։ Եթէ չը լսողներ կան, լսողներ ալ կան, և նոյն իսկ ինծի պատասխանող անձը ունի արժանապատուութիւն իր ըսածը չուրանալու, չ'եմ կասկածիր. ուստի չ'ըսված խօսք մը չէ զոր ետքէն մտածելով աւելցուցած ըլլայ ատենագրութեան մէջ ատենադպիրը, ինչպէս որ ոմանք առանց բացատրութիւն առնելու՝ խոնարհեր են անպատկառ այս ձրի զրպարտութեան։ Հոգ չ'է ինչպէս որ կ'ուզեն թող ըմբռնեն։ Բայց ի՞նչ հարկ կայ այս երկրորդ խօսքը բռնելու որ ինծի համար պէտք չ'ունէր, և եթէ չը պատասխանվէր ինծի, չ'էի պատասխաներ. մինթէ այն [illegible] չ'է՞ն նշմարեր մի և նոյն իմաստը՝ զօրութեամբ պարունակեալ՝ իմ առաջին խօսքիս մէջ, զոր չը լսող կամ ուրացող չը կրնար ըլլալ՝ որովհետև՝ չը լսեցինք ըսելով՝ երկու անգամ կրկնել տուին, որոյ վրայ կը պնդեմ և զոր պիտի բացատրեմ։

Առ ոչինչ գրելով ատենադպրութեան դէմ յարձակմունքը որ հասարակութեան օգուտ մը չ'ունին, և բուն խնդրոյն չը մտած՝ քուէարկութեան մէջ մեծ անտեղութիւն մը տեղի ունեցաւ, զայն պէտք է նախ յիշեմ յօգուտ հասարակաց և բերեմ 'ի ծանօթութիւն համայն ընտրողաց, և է սա. քուէի գաղտնութիւնը ընտրութեանց մէջ միայն պահանջելի է որք անձի վրայ կ'ըլլան, իսկ վիճեալ խնդրոց վրայ քուէն ընդհանրապէս յայտնի պէտք է որ ըլլայ, որպէս զի ազգը կարենայ գիտնալ թէ իր երեսփոխաններն ի՞նչ կարծիքի տէր են, սա մեծ կարեւորութիւն ունի և ազդակ օգուտ։ Թէև երբեմն գաղտնի կ'ըսկսի քուէարկութիւնը՝ որպէս զի իրարու ազդեցութեամբ ընդ քարշ բերեալ չը մոլորին քուէները, բայց քուէթուղթներն ստորագրեալ ըլլալով՝ քուէհամարի մէջ խոկոյն կը յայտնվին կարծիքները։

Եթէ ճշմարիտ է որ ընտրողն իրաւունք ունի գիտնալու թէ ի՛նչ է իր ընտրեալին կարծիքը, արդեօք այս իրաւունքը պարտք չը՞ դըներ ընտրեալին վրայ իր կարծիքը յայտնելու։ Ե՞րբ և ո՞ւր պիտի ճանչէ ընտրողն իր ընտրեալը և զանի դատէ եթէ ո՛չ իր կարծեացը մէջ։ Եթէ մէկը վախ մը կամ անյայտնելի նկատողութիւն մը չ'ունի, և հաստատ է իր կարծեաց վրայ և կարող զանի պաշտպանելու, ի՞նչ հարկ զանի թագուն պահելու երբ զանի գիտնալու փափաքող և մանաւանդ իրաւունք ունեցողներ կան։ Ասոր չընելը պահմտիլ մ'ն է, որ՝ եթէ չ'ունի արդարանալու պատճառ, պարտազանցութիւն մ'ն է երեսփոխանին կողմէն իր ընտրողացն առջև։ Ահա այս իմաստով էր որ խնդրեցինք Ատենապետ էֆէնտիէն որ քուէարկուաց կարծիքը յայտնի պահանջէ գոնէ քուէարկութենէն ետքը պաշտօնապէս գիտնալի կողմէն, ինչպէս որ և եղաւ. բայց երեսփոխանք չը պատասխանեցին Ատենապետին հրաւէրին։

Ինչ և իցէ անցնինք այս կէտը՝ իւրաքանչիւրին իրաւունքն ու պարտիքը իրեն դիտակցութեամբը թողլով, հանի՛նք մեր պարտեաց և մենէ պահանջված բացատրութեանց, թէ ինչո՞ւ ես փոխանակ քուէ տալու՝ զայն խօսքն արտասանեցի որ լոկ բայց ծանր բողոք մ'ն էր այն կատարված քուէարկութեան դէմ, և դառն «[illegible]» մը Ընդհ. ժողովին ընթացքին՝ և ո՛չ թէ թշնամանք զանի կազմող անդամոց, բնական զգացում մ'՝ նոյն ընթացքէն ազդեցեալ, զոր մարդ ինչպէս ազատ [illegible] նելու երբ մանաւանդ ազգի մը բախտին ի խաղ արկեալ է։

Բացատրութեան պէտք կայ և պահանջեալ իսկ է։

Հեռի ինէ ո՛չ թէ զԸնդհ. ժողովը այլ ո՛չ զոք թշնամանելու դիտաւորութիւնը։

Ժողովը կրնար իմ այս խօսքէս ինքզինքը թշնամանեալ համարել, գիտէ՞ք. ե՞րբ. — Երբոր ինքզինքը այնպիսի անօրէն բռնաւորի մը տեղ դնէր որոյ առջև ներելի չ'է երբէք իր գործոց վրայ ակնարկ մը, դիտողութիւն մը փախցնել, զգացում մը յայտնել անպատիժ, բռնաւոր մը վերջապէս՝ որոյ միակ իրաւունքն իր նիւթական ոյժն ըլլայ։

Եթէ երբէք զայս դերը կրնայ ընդունիլ ժողովը, թո՛ղ ես այնպիսի բռնաւոր մը թշնամանելու փառքն ունեցած ըլլամ և իմ յանդգնութեանս ու անոր ցասմանը զոհ երթամ։ Իսկ եթէ ո՛չ, և եթէ զանի այս դէմքով երևակայելն իսկ թշնամանք է իրեն, ապա ուրեմն որչափ հեռի է այս դերէն այնչափ շուտ թող մէկդի դնէ թշնամանք բառը որ կիրքէ միայն թելադրեալ է։ Եթէ իրաւ է որ Երեսփոխանութիւնը պաշտօնաւորութիւն մ'ն է, պատւիրատւութիւն մը՝ պատասխանատու իր պատւիրատուաց առջև, և իր վարմունքը ազգային քննադատութեանը ենթակայ, թող ներէ ինծի իր պարտաւորութեան հանդարտ զգացմամբը, որ բացատրեմ իրեն թէ ինչո՞ւ ես այս զգացումս ունեցայ։

Մէկ խօսքով ըսեմ և յետոյ բացատրեմ։ Այո՛, ամչցայ մասնակցելու այն քուէարկութեան որ ըստ իս անիմաստ է և չ'ունի ամենևին նշանակութիւն, և որոյ արդիւնքը սարսափելի հակասութիւն և կըրճիմներ պիտի բերէր ժողովին գըլխուն և հետևաբար ազգային գործոց ընթացքին մէջ։ Ժողովն իսկոյն բացատրութիւն չ'ուզեց ինէ և չը տուի, բայց այս խորհուրդս չը պահեցի ատենապետէն քուէարկութեան սկիզբը և դեռ իմ քուէիս կարգը չ'եկած յայտնեցի իրեն։

Քննե՛նք ուրեմն կարճառօտ՝ քուէարկեալ խնդիրը, քուէարկութեան արդիւնքը, և տեսնե՛նք ինչ որոշեց։

Նախ, ո՞ր սկզբան հետևելով որոշելու է քուէարկելի խնդիր մը, կամ աւելի պարզ ըսենք, ո՞ր խնդիրն է որ քուէի կրնայ դրվիլ ժողովի մը մէջ և ո՞րն է որ չը կըրնար դրվիլ. — Օրէնք ընդհանուր՝ ամենայն խնդիր որ ըստ կանոնի քննված է ժողովականաց ազատ դիտողութեամբը ու բաւական վիճված՝ կրնայ քուէի դրվիլ. բայց սկզբունք միակ՝ ա՛յն խնդիրները միայն՝ զորս ժողովն իրաւունք ունի այսպէս կամ այնպէս տնօրինելու, մերժելու կամ ընդունելու։ Քուէարկելի կէտերը ընդհանրապէս երկու հակառակ և անորոշ կէտեր են, զոր ժողովն իր քուէովը պիտի որոշէ. մէկ՝ն ուն համար [illegible] պիտի ըլլայ։ Ենթադրե՛նք թէ՝ կէտին մէկը արդէն ազգովին ընդունված կամ քու իրաւունքդ վեր կէտ մ'ըլլայ, և միւսը՝ թէպէտ անորոշ, բայց դու զանի մերժելու դեռ իրաւունք չ'ես ստացած՝ զի դեռ չ'ես քննած, ի՞նչ հետևութիւն կ'ունենայ քուէարկութիւնդ. զի քուէարկութերկան մէջ երկու կէտն ալ մերժելու իրաւունքիդ սահմանին մէջ պէտք է որ ըլլան. ապա թէ ո՛չ՝ չ'ես կարող ո՛չ մէկը և ո՛չ միւսը մերժվելու վտանգին ենթարկել։

Եթէ այս պայմանին մէջ չ'ըլլալով առաջին կէտը մերժվի, ի՞նչ կ'ըլլայ քուէարկութեան հետևութիւնը. անշուշտ յանդգնութիւն մ'ըրած կ'ըլլաս քու իրաւունքէդ վեր ձեռնարկութեամբդ և անոր արդիւնքը քեզ կը խորտակէ։ Իսկ եթէ այս կէտն ընդունվի բայց միւսը մերժվի, ի՞նչ է դարձեալ քու որոշմանդ հետևանքը՝ եթէ՛ ոչ մէկ կողմէն ծիծաղական՝ զի ընդունածդ քու ընդունելութեանդ կարօտ չ'է և քենէ վեր զօրութիւն մը արդէն ընդունած է, և միւս կողմէն անիրաւ՝ զի մերժածդ մերժելու իրաւունքիդ սահմանին մէջ հասած չ'է դեռ. դարձեալ նոյն արդիւնքը կուտայ, քու յարգդ ու պատկառանքդ կը ջնջէ ու քու իշխանութիւնդ կը փշրէ։

Պարզ օրինակով մը աւելի աչքի զարնէ սոյն սկզբան ուղղութիւնը, բայց ո՛չ ժամանակն ու առողջութիւնս կը ներեն երկար գրելու և ոչ իսկ հարկ կը տեսնեմ. ընթերցողքս կարող են քիչէն շատ իմաստաւորել։ Հանի՛նք շուտով բուն խնդրոյն և սոյն սկզբան համեմատ քննե՛նք կատարված քուէարկութիւնն ու անոր արդիւնքը։

(Շարունակելի։)

* * *

Ս· ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ ԽՆԴԻՐԸ

Անցեալ տարի երբ Ս· Պապն Աստուածացաւ, Երուսաղէմայ Ս·Պատրիարքն ալ խնդիր մը բացաւ և մեր Ս· Յակոբայ վանքէն Լատինները վռնտեց. Լատինք Գաղղիոյ կառավարութեան ազդեցութեամբը դոռոզցած, այս կրօնական խնդիրը քաղաքական ատեանը հանեցին. քաղաքական ատեանն ալ իր բնութեանը անտեղեակ՝ Պապ Աստուածին մեր եկեղեցւոյ հետ ունեցած Քրիստոնէական միութենէն առոլ բաժնուած ըլլալուն հրամայեց որ նախնեաց սովորութիւնը յարգուի և Լատինք ընդունուին մեր եկեղեցին ճիշդ այնպէս ինչպէս որ կընդունուէին ցարդ. Մոտերս այս հրամանը կը կրկնուի, մեր Երուսաղէմայ Ս· Պատրիարքը գիտողութիւն կ'ընէ ու այս հրամանը չը կարենալ գործադրելը կիմացնէ ամենայն քաղաքավարութեամբ. Երուսաղէմայ Միւթէսարըֆը հրաման կը խնդրէ Բ· Դռնէն թէ արդեօք սոյն հրամանը զինու զօրութեամբ կատարէ՞. Բ· Դուռը դեռ պատասխան չէ տուած այս հարցման, ուստի ժամանակ ունինք մեր իրաւունքը օրինաւորութեամբ պաշտպանելու, մեր արդար դատը իր պարզութեամբը հասկցնելու, մեր դարաւոր հաւատարմութեան վրայ փորձ մ'ալ աւելցնելու, և Բ· Դուռը կրօնական մեծ կնճռոյ մը մէջ իյնալէ զգուշացնելու։

Բ· Դուռը յայտնի է թէ, Լատինաց մեր եկեղեցւոյն մէջ ոչ պատարագելէն և ոչ չը պատարագելէն քաղաքական շահ մը կամ ակընկալութիւն մը չը կրնար ունենալ. անոր պաշտօնն այս տեսակ խնդրոց մէջ անկողմնակալ դատաւորի մը պաշտօնն է, զի խնդիրն ներքին կամ արտաքին քաղաքա- [illegible]

Ուստի ինչպէս որ անհատական դատերու մէջ, մարդ մը դատաւորին հրամանակատարը չէ երբ իրաւունքն իր կողմն է, և ինչպէս որ այս տեսակ դատերու մէջ իրաւունքի վրայ կռթնելով դատաւորին հրամանը օրինաւորութեամբ դիմադրելը ապստամբութիւն կամ անհնազանդութիւն չէ, նոյնպէս ալ այս խնդրոյն մէջ մեր Երուսաղէմայ Ս· Պատրիարքին դիմուած դիրքը ոչ ապստամբի և ոչ անհնազանդի դիրք է, ուստի և զէնքի հետ բնաւ գործ չունի, զի զէնքը տէրութեան թշնամւոյն, հայրենիքի վտանգ հասցնողին, տէրութեան քաղաքականութեանը կամ շահուն դէմ կեցողին և կամ անոնց վերաբերեալ հրամաններն չի կատարողին վրայ միայն կրնայ գործածուիլ։

Մեր Ս· Երուսաղէմայ ներկայ խնդրոյն մէջ երկու իրաւունք կայ քննուելիք, այն է՝

1· Կալուածական իրաւունք
2· Նուիրական իրաւունք

Ս· Յակոբայ վանքը մերն է, ոչ ոք կրնայ այս մասին տարակուսիլ. ես կը գոցեմ իմ տանս դուռներն, ո՞վ կարող է արգիլել զիս իմ այս կալուածական կամ տիրական իրաւունքէս. Խնդրոյն մէկ երեսն այս աննման պարզութեան մէջ կը գտնուի. ուստի միայն այս պարզութեան կողմը նկատելով եթէ ըսենք թէ՝ Բ· Դուռը՝ Լատիններուն մեր վանքը գալով հոն պատարագելնուն համար մեզի հրամայէ որ չընդդիմանանք և ընդունինք՝ ըսած կըլլանք թէ՝ Բ· Դուռը մեր կալուածական իրաւունքը կը բռնաբարէ։

Բայց չէ այնպէս. պէտք է նուիրական իրաւունքն ալ հաշուի դնենք։

Պարզ օրինակ մը տանք որ բացայայտ տեսնուի։

Ենթադրելով որ մէկու մը տուն այազմա մը կայ. և սովորութիւն եղած է տարին օր մը կամ քանի մը օրեր հոն ուխտի երթալ ու բժշկուելու յուսով լուացուիլ. եթէ այդ մարդը օրին մէկը տունն իմն է ըսելով իր դուռը գոցէ և ուխտաւորները ներս չընդունի՝ ի՞նչ կըսենք, ինչո՞վ կը բողոքենք քաղաքական իշխանութեան, եթէ ոչ՝ նուիրական իրաւունքով. մի և նոյն իրաւանց սահմանին մէջ կը գտնուինք մենք և Լատինք այսօր։

Հոս կանգ առ ուրեմն և լսէ խնդիրն իր անհերքելի և ճշմարիտ փաստերուն։

Նուիրած ենք մենք Ս· Երուսաղէմայ մեր Ս· սեղանն տարին օր մը պատարագելու, որո՞ւ, Պապի՞ն, ո՛չ. Լատինա՞ց, ո՛չ. այլ նուիրած ենք Հռովմէական եկեղեցւոյն այն դաւանութեանը կամ դաւանողացը որ մեր եկեղեցւոյ դաւանութեանը չը հակառակէր և չէին հակառակիր — կրնա՞նք նուիրել մեր Ս· սեղանը կռապաշտից, անաստուածոց, աղանդաւորաց, ոչ-քրիստոնէից, մահմէտականաց և վերջապէս անոնց՝ զորս հերետիկոս կը ճանչնենք — հարկաւ ոչ. մեր նուէրն նուէր է և այդ նուէրին տէրը ոչ թէ արդի անսխալ Պապը կամ անոր հետեւողներն են, այլ այն Հռովմէական եկեղեցւոյն այն հատուածը կամ հերձուածը որ՝ Պապին անսխալութիւնը չընդունելով Հռովմէական է։

Եթէ Պապը ինքզինք անսխալ հրատարակէր թերեւս հոգ չէր ըլլար մեզ, զի յոյս մը կար թէ, Պապը Հռովմէական եկեղեցի ըսել չէ և ինքզինքը անսխալ հրատարակելուն համար կրնար դատապարտուիլ Հռովմէական եկեղեցիէն, բայց հիմա այնպէս չեղաւ. Հռովմէական եկեղեցին, իր վրայ առ- [illegible] անսխալ հրատարակեց, ուրեմն Հռովմէական եկեղեցին է որ՝ մոլորեցաւ իր նախկին վիճակէն և ոչ թէ Պապ մ'է, որ յանդգնեցաւ ինքզինք Աստուած կոչելու։

Թերեւս ըսուի թէ, Հռովմայ եկեղեցին մոլորեցաւ կամ ոչ, ձեզ ինչ փոյթ անկից. այո՛ մեզ է փոյթ անոր մոլորութիւնը, զի մենք ենք այն հին եկեղեցին, որու մէջ մասեր ունին Հռովմէական և Յունական եկեղեցիներն. ընկեր ենք ամենքս իրարու տիեզերական քրիստոնեայ եկեղեցւոյն մէջ այնպէս՝ որ վաղը էն աննշան գաւառին էն աննշան գիւղին մէջ ծագելիք խնդրոյ մը առջև մեր Հայաստանեայց եկեղեցւոյն ամբողջութեամբը պիտի սարսինք ու խորշինք վճիռ տալէ և հրաւիրենք տիեզերական եկեղեցին, զի խնդիրներ կան որոց վճիռը այս ժողովին պահուած է. և արդ մինչդեռ մեր՝ տիեզերական եկեղեցւոյն մէկ անդամը այն է՝ Հռովմայ եկեղեցին այնպիսի յանդուգն վճիռ մը կուտայ որ անաստուածութիւն ալ չէ, կռապաշտութիւն ալ չէ, այլ մարդապաշտութիւն, և մեզ կըսուի թէ, «Ձեզ ինչ փոյթ անկից» մեզ անհերքելի կերպով ըսուած կըլլայ թէ, աշխարհիս մէջ ոչ տիեզերական քրիստոնեայ եկեղեցի կայ, ոչ անոր տիեզերական ժողովը և ոչ ձեր այն ժողովոյն անդամակցութիւնը. ո՞վ որ կարող է ըսել զայս, թող յառաջ անցնի. բայց այն ատեն մենք ալ ունինք մեր ըսելիքը, «մենք իբրեւ անդամ տիեզերական քրիստոնեայ եկեղեցւոյն, 'ի նշան քրիստոնէական եղբայրութեան, նոյն տիեզերական եկեղեցւոյ անդամներէն մէկուն նուիրեցինք մեր Ս· սեղանը տարին օր մը կամ աւելի. եթէ դադրեցաւ մեր տիեզերականութիւնը, դադրեցաւ ուրեմն և մեր նուէրը և անոր հետ նաև մեր նուէրէն յառաջ եկած ուրիշին նուիրական իրաւունքը. որո՞վ իրաւամբ ուրեմն կուզես որ իմ եկեղեցւոյս մէջ պատարագես։»

Բայց ընդհակառակը, մեր տիեզերականութիւնը դադրած չէ, մեր նուէրը նուէր է և ետ առնուած չէ և ետ առնել մեր ազգային վեհանձնութեանը կը դպչի. մեր նուէրն ընդունողը անսխալ Պապ դաւանող Հռովմէական եկեղեցին չէր. ով որ Պապն անսխալ չը ճանչէր ու Հռովմէական է, թո՛ղ հրամմէ իր նուիրական իրաւունքը գործադրելու։ Երբ եկեղեցին ու հաւատքը կը խօսին, մարտիրոսութիւնը կը խօսի. Պապն անսխալ դաւանող Հռովմէականք եթէ կ'ուզեն մարտիրոսութեան դարը վերադարձնել մեր վրայ, բաւական հասակեկ կը գտնեն Հայոց ճիտերն իրենց հրաւիրած սրոյն առջև. պատմութիւնը կենդանի վկայ է մեր բանին. չը հաւատացողը թող հոն դիմէ։

Պապը կուռք մ'է հիմա քրիստոնեայ եկեղեցւոյն առջև. ի՛նչ, միթէ կո՞ւռք պաշտել տանք մեր Ս· Սեղանին առջև. քա՛ւ լիցի։

Ուստի անոնք որ՝ խնդիրը կալուածական իրաւանց վրայ միայն կը հիմնեն, կը սխալին. խնդիրը կալուածական միանգամայն հաւատքի խնդիր է,

Երբ մենք մեր Ս· Սեղանը նուիրեցինք՝ Հռովմէականք՝ Աստուծոյ, Քրիստոսի և Առաքելոց կը հաւատային. հիմա Պապին կը հաւատան ու կ'ըսեն, «այն որ Աստուծոյ կը հաւատայ, Քրիստոսի կը հաւատայ, Առաքելոց կը հաւատայ և անսխալ Պապին չը հաւատար՝ հերետիկոս է. բանադրեալ է եւն»

Մեր Երուսաղէմայ Ս, Պատրիարքն ալ որու հեղինակութիւնը Պոլսոյ Պատրիարքինին պէս քաղաքական է և [illegible] կան հեղինակութիւն և առաքելական յաջորդութիւն որ Հռովմ նստող Պապը չունի, զի այլ է Քրիստոսի Ս· Գերեզմանը և այլ է Վատիկանու պալատը կամ Հռովմայ Ս· Պետրոս եկեղեցին, տեսնելով պապական այս նոր դաւանութիւնը կամ մարդապաշտութիւնը՝ իր նախորդացը՝ այն է առաքելոց արիութեամբ վանած է զանոնք մեր այն Ս· տաճարէն՝ ուր զԱստուած կը պաշտենք և զՔրիստոս կը պատարագենք և ոչ թէ կուռք։

Ի՞նչ պարտք ունի նա իր հրամանովը պղծել տալ մեր Ս· Սեղանը Պապականաց և յետոյ [illegible] կարդալով անոնց պղծածը սրբել։

Վաղն ալ մեր վեհ· կաթողիկոսին այս խնդրոյն մէջ ունեցած իրաւանցը և մեր առ այն ունեցած պարտուցը վրայ կը խօսինք։

ՊՐՈՒՍԱ

15 մայիս 1871·

Մ· Խմբագիր·

Ձեր Օրագիր պատուական լրագրոյն 445 թուոյն մէջ մայիս 9 թըւականաւ նամակ մը կարդացի, որն որ Տեղւոյս Գեր· Առաջնորդ Հօր հրամանաւ տարի մը յառաջ կատարուած կուսակրօնի մը պսակին պատճառները ճշդութեամբ կ'բացատրէր, բայց կարելի է որ նոյն գրութեան դէմ բողոքներ ալ գտնուին թէ, նմանը տեղ մը եղած կամ տեսնուած կա՞յ. ուստի թողլով Պոլսոյ և այլ գաւառներու մէջ եղածներն ճշմարտախօս անձանց խոստովանութեանը, քաղաքիս նախկին Առաջնորդաց օրով պատահածներէն միայն մէկը բաւական կ'համարիմ ասոր նշանակել։

Ամենայն Հայոց Սրբազնակատար կաթողիկոսի Տ· Գէորգայ վեհափառ Հօր Առաջնորդութեան վերջին տարիներն էր, որ ասանկ աղջիկ մըն ալ պղծուեցաւ, և յղի ինկաւ որոյ մայրն Մկրեան Հէօքմէն Ազգային Ժողովոյ և միանգամայն կառավարութեան դիմելով բողոքեց փախցեան Սեւանդ անուն երիտասարդի մը համար, սակայն քննութեան մէջ չ'հաստատելով՝ չարը խափանելու դիտմամբ Պետրոս անուն ուրիշ երիտասարդ մը գտան, և Ազգային սնտուկէն ալ ըստ բաւականին վարձատրելով իսկոյն պսակեցին յղեալին հետ իր յղի վիճակովը, որուն արդէն քաղաքս ամենայն ականատես կամ ականջալուր եղած կը կ'վկայէ։

Սոյն երկտողս գրելէս նպատակս այն եւեթ է որ այս տեսակ բաներ 'ի դիպել հարկին ամէն տեղ երբեմն եղած են և կըլլան. ուստի և չէ արժան որ արդարադատ անձինք յանցանաց կարգ դասեն այսպիսի մէկ բան։

Խմբագիր կ'խնդրեմ որ ներկայիս տեղի շնորհելով, մեզ ալ յարգանքն ընդունիք։

• • •

ԱԶԴ

Ազդ· Սահմանադրութեան մետասաններորդ տարեդարձը կատարելու համար Պէշիկթաշէն անձնուէր խումբ մը Միւրէյեա անուն խիստ շքեղ, մեծ ու սրընթաց արքունի շոգենաւը վարձած է 'ի նպաստ Հայրենասիրաց ընկերութեան։

Այս մասին խմբիս կողմանէ ըլլալիք կարգադրութիւնները մասնաւոր յայտարարութիւններով պիտի հրատարակուին 'ի գիտութիւն հասարակութեան։

Ի դիմաց Մասնաժողովոյ
Պ· Պ· Գալըճեան·

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆՈՐ ԱԽՏ ՄԸ
ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԶՕՐԱՑ ՄԷՋ
Ի ԳԱՂՂԻԱ

Հայրենիքը տեսնելու փափաքէն յառաջ եկած սարսափելի ախտը Բրուսիական բանակին մէջ տիրած է։ Մարդ իւր երկրէն դուրս, իւր բոլոր ընտանիներէն հեռու պէտք է որ երկար ժամանակ ապրած ըլլար, հասկնալու համար թէ ինչ մահաբեր արդիւնքներ կրնայ ունենալ այդ ախտն, որուն պատճառը կերեւի թէ պարզապէս բարոյական կարիք մ'է. Այնչափ աւելի բուռն ազդեցութիւն կունենայ, որչափ որ ախտահարը շրջապատող բաներն անոր մտածմունքներն աւելի կ'արծարծեն, եթէ փոքր ինչ մաս մ'ունենան անոր տեսնել ու լսել ուզած բաներէն, որոցմէ զրկուած է նա։

Միեւնոյն ազգէ և միեւնոյն աշխարհէ եղող բազմաթիւ մարդոց օտար երկրի մէջ գումարումն, և դատարկութիւնն որով մարդուս միտքն անտարբեր կ'ըլլայ ներկային և բոլորովին այլ և այլ մտածումներու կը դառնայ, այդ ախտին այնպէս կը զօրացնեն որ ալ համաճարակ կ'ըլլայ և մեծ կոտորած կ'ընէ անկէ բռնուող մարդոց խումբերուն մէջ։

Գաղղիական երկիրը գրաւող Գերմանական զօրքն ալ այս հանգամանաց մէջ է. Բրուսիական յայտարարութիւնները քիչ ատենէն թերեւս պատերազմի վերասկսիլ հարկ ըլլալն այդ զօրաց ծանուցանելուն համար, իրենք ալ իրենց ընտանեաց հետ յարաբերութիւն ունենալուն համար որ՝ անոնց 'ի հայրենիս վերադարձին կը բաղձան եռանդեամբ, որովհետև հոն ալ իմանալու շատ թշուառութիւններ, շատ ձախորդութիւններ կան, և նաև իրենց երկիրը տեսնելու տենչանօք տանջուած ըլլալնուն համար այն տենչանօք որ մանաւանդ գարնան ժամանակ կը սաստկանայ, իրենցմէ շատերն այդ ախտէն բռնուած են Սէն-Ցընիէն քիչ հեռու և ծանր նշաններ ինչպէս է կերակրէ հրաժարումն, հոն երեւան ելան են խիստ բուռն կերպով։

Շամփանեայի մէջ, կ'ըսեն նաև — և կը հաստատեն ալ — օրն երկու հարիւրէն աւելի զինուոր կը մեռնի այդ ախտէն։

Գերմանական զօրաց գլուխներն ասոր ճարը նայելու կը մտածեն։

(Լէվէրթէ·)

ԹՈՒՆՈՒԶ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Իտալական կառավարութեան համար նոր կնճիռ մը երեւան ելած ըլլալով, հասարակութեան ուշադրութիւնը գրաւած է այժմ։

Թունուզի մէջ երբ ամէն բան կարգի դրած կ'երեւէր, այժմ Պէյին և Իտալական Հիւպատոսին մէջ եղած յարաբերութիւնները վերստին սկսան պաղիլ և դժուարանալ. Պէյը նոր կնքեալ պայմանագրութեան դաշինքը կատարելու յօժար չերեւիր, այնպէս որ Իտալական Հիւպատոսն իւր պահանջմունքն աւելի ազդու ընելու համար խնդրեր է որ պատերազմական նաւ մը ղրկուի իրեն. Ուստի զրահաւոր նաւ մը Թունուզի ջրերը ղրկուեր է։

Մինչև ցայժմ Իտալական կառավարութեան տուած հրահանգներն հաշտարար են, բայց կ'երեւի թէ որոշուած է նաւախումբ մը մնացեալ մասն ալ ղրկել՝ Սան-Մարթինօ կրկնամարտ նաւուն քով, եթէ Պէյն իւր խոստմունքը կատարելու հաւատարիմ չ'գտնուի։ Իտալական լրագիրները դառնապէս կը բողոքեն Տաճկաստանի և Անգղիոյ ընթացքին դէմ, զոր Թունուզի Պէյին դիմադրութեան իբր պատճառ կու տան։ (Ցինեա·)

ՍԻՒՎԷՅՇԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

Պ· Ֆէրտինան տը Լէսէփս Սիւվէյշի Ջրանցքին ընկերութեան բաժանորդներն 'ի ժողով՝ հրաւիրեր էր մէկ քանի օր առաջ Օթէլ տիւ Միտի մէջ 'ի Թուլուզ։

Պ· տը Լէսէփս ժողովոյն առջև խօսած է ընկերութեան շահուց վրայ։

Գործին դրամական վիճակը բացատրած է։ 1870ին մուտքն, ինչպէս յայտնի է, ամիսը 300,000 ֆրանքի հասած էր, այսօր 900,000 ֆրանքի հասած է.

Իսթմ տը Սիւէզ լրագիրը, ըսեր է նաև ջրանցքին երեւելի ճարտարագործը, Փարիզի պաշարման ժամանակ հրատարակուելու սկսաւ և (առժամանակեայ կերպով) իւր հրատարակութիւնը մարտի 29 ին դադրեցուց, մայրաքաղաքին մէջ պատահած եղերական իրողութեանց պատճառաւ։

Պ· տը Լէսէփս ամէն ժամանակէ աւելի այժմ իւր կատարած գործին պիտանի ըլլալը կը հաստատէ և ապագային վրայ վստահ է։

Անգլիա ընկերութեան լաւագոյն յաճախորդն եղած է։ Ջրանցքէն անցնող հարիւր նաւերուն եօթանասունը Անգլիական են։

Ջրանցքը լաւ վիճակի մէջ է և ամէն ամիս աւելի կը բարուքի։ Ուրեմն սուտ է այն լուրը թէ ջրանցքը ծախելու խորհուրդ կայ, ինչպէս կը տարածայնեն այն հիանալի գործին ոխերիմ թշնամիները։ (Քուրիէ տ'Օրիան·)

ԳԱՂՂԻՈՅ ՄԷՋ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անգղիական թերթի մը մէջ հետեւեալ տողերը կը կարդանք։

Մինչդեռ գրեթէ համայն Գաղղիա բոլոր Գերմանիացիներն երկրէն դուրս վանել և բոլոր Գերմանական կերպարանք և յատկութիւն ունեցող իրերն իրեն տեսութենէն և գիտակցութենէն հեռացընել կը փափաքի, Գաղղիոյ հասարակաց կրթութեան պաշտօնեայ Պ. Ժիւլ Սիմօն խիստ տարբեր և խիստ արդարախոհ գիտաւորութիւն մը կը ներկայացընէ : Պ. Ժիւլ Սիմօն համալսարանի բոլոր պետերուն շըրջաբերական մը կ'ուղղէ յորդորելով զանոնք, իբրև զօրաւոր պէտք մը Գերմանական լեզուն երկրին բոլոր դպրոցներուն մէջ դաս տալ, սա փաստերն առարկելով որ, եթէ Գաղղիացւոց ապագայ սերունդն Գերմանական յարձակմանց դիմադրաւել կամ փոխարէն յարձակում մը ընելու փափաք մ'ունենայ, պէտք է որ Գաղղիացիք սովրած ըլլան Գերմաներէն խօսիլ և հասկընալ և այսպէս Գերմանական ազգին գրութիւններն, գործքերը և յառաջդիմութիւնն հասկընան :

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՓԱՌՔ

Մէցէն Պեալինի Շթաաթսանցայկէր լրագրին կը գրեն :

Անցեալ տարւոյն մէջը հաստատուած արտաքոյ կարգի առողջապահական յանձնաժողովն իր գործը մեծաւ մասամբ կատարած է : Մէցի անձուկ արձակավայրերուն մէջ— որ հազիւ 14 հազարամէթր այսինքն գրեթէ երկու Գերմանական մղոնի տարածութիւն ունին, 25,000 մարդոց դիակներ մէկտեղ թաղուած ըլլալով, ասկէց կրնային շատ համաճարակ հիւանդութիւններ յառաջ գալ. քաղաքական և զինուորական տեսչութեանց ձեռք առած ազդու միջոցներն այս վտանգը հեռացուցին : Մէցի չըրջակայ տեղերն որ ժամանակաւ Պազէնի բանակը կեցած էր, այսօր ցորենի ընդարձակ արտեր եղած են և հասկերը քիչ ատենէն մարդաչափ պիտի բարձրանան :

Ամրոցին չըրջակայ տեղերուն [illegible] մէկ մասը զոր պաշարեալներն աւրչուեր էին, գեղահաս ծառերով զարդարուեցան, որոց թանձրախիտ սաղարթները այժմէն ժանտաբեր հովերը կը քշեն :

Գետնին երեսը փռուած ձիոց դիակներն այրուեցան և գէշ թաղուած դիակներուն ժանտահոտութիւններն ալ տարրաբանական խիստ ազդու գործողութիւններով փարատեցան : Օգոստոս 14 ին, 16 ին և 18 ին եղած պատերազմներուն ժամանակ ինկած զինուորներուն դիակներն ալ երկու մեծ խորութեամբ թաղուեցան :

Ժանտահոտութիւնը մաքրուելէն յետոյ, գերեզմանները հողով և դալարեօք լաւ մը ծածկուեցան, մահաբեր կազերու ցնդմունքն արգիլելու համար :

Թաղուած դիակները հանել պէտք եղած ժամանակ, անոնց չը դպչելու կամ չվնասելու համար զգուշութիւն եղաւ, յետոյ փոսերէն ելած ժանտահոտութիւնները մաքրուեցան :

Ուրիշ տեղեր զրուցածին պէս հոս դիակ չայրուեցաւ, ինչպէս Սէտանի մէջ եղաւ : Գաղղիացի գործաւորներ չըլլալուն պատճառաւ Գերմանացի զինուորները կատարեցին բոլոր այս տաժանելի և զզուելի աշխատութիւնները, և այս բանին համար չորս ջոկատ (պէօլիւկ) ռահվիրայ զօրք գործածուեցան :

Յաճախ խնդիր եղած է բազմաթիւ դիակներ Գերմանիա փոխադրելու. այլ խնդրողաց այս փափաքըն անկարելի եղած է կատարել : Առանց հասարակաց առողջութեան վնասելու անհնարին բան էր այնչափ դիակ հողէն հանել : Նաև դիակներէն շատերն այն աստիճան փտած էին որ կարելի չպիտի ըլլար զանոնք ճանաչել : Պատերազմի մէջ մեռնողներուն ընտանիքները դամբաններ կանգնելու համար պէտք է երթան խօսին այն գլուխներուն հետ, որոց ձեռքին տակ եղած գամարտակներուն մէջ կը գտնուէին իրենց ազգականները :

Հռովմէն Մոնիթէօրի (Մօնաքօյ) քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Հռովմի մէջ մեծ սարսափ կայ Գերմնիոյ կրօնական յուզման պատճառաւ :

Հին կաթոլիկներու (1) յուզմունքը կը մեծնայ և կը ծաւալի : Ամեն օր Ցէօլլինկէր կանոնիկոսի հաւանութեան նոր ուղերձներ կ'ընդունի Պավիերայի քաղաքներէն և արուեստաւորաց խումբերէն : Անսըխալութեան շարժմունքը Վիւրթէմպէրկի և Հռենոսեան նահանգներուն մէջ ալ տարածուած է : Մանաւորապէս իբր նշանաւոր ցոյց կը տրուի 'ի Պօն գումարեալ ժողովի մը մէջ խմբագրուած ուղերձ մը. որուն հարիւրաւոր օրինակները Հռենոսեան նահանգին գլխաւոր կեդրոններուն մէջ ցրուելով, բազմաթիւ ստորագրութիւններով կը ծածկուին : (Գուռրիէ տ'Օրիան.)

Լօնտրայի Պօնափարթեան լրագրին՝ այն է Սիթիւասիօնի մայիս 24ի թուոյն մէջ հետևեալ տողերը գըրուած են — անշուշտ ընդդէմ անոնց որ կարծելով թէ Գերմանական Տէրութիւնք Նափոլէոնի կայսրութիւնը բռնի Գաղղիոյ մէջ վերահաստատել կ'ուզեն, նախատինք կը բերէին այդ Տէրութեանց վրայ :

« Վանտոմի հրապարակին սիւնը մէջ տեղէն վերցաւ : Այլ նորէն պիտի չինուի, ի՞նչ կըլլայ, վասն զի օր մը [illegible] այն պիտի վերականգնեմք և անոր վրայ ճշմարիտ Նափոլէոն Ա. ը պիտի դնենք, Ն— Բոլ Գերմանիա շատ չարչարուեցաւ այդ [illegible] կատարուած եղելութեան վրայ, վասն զի թըշ[illegible] պիտի ըլլայ մեզ՝ այն սիւնը վերականգնելու համար. և որչափ որ հոգեվարք եմք, փոխարէն յոյս ունիմ որ մինչ պըլինջ առնողներուն չէ[illegible] մեզ վերստին պըլինջ պիտի առնեմք :

(Գօռէսփօնտանս տը Պէրլէն.)

Թայմզ ամսոյն 13 ին խիստ ծանըր լուր մը հրատարակած է : Քօփէնհակէն այդ լրագրին քաշուած հեռագիր մը կ'իմացընէ թէ Տանիմարքայի և Բրուսիոյ մէջ վէճ մը ծագեր է, Դանիական ազգութիւնըն ընտրող դաղթեալ Շլէզվիկցիներուն մասին Պեալինի կառավարութեան ձեռք առած մէկ միջոցին պատճառաւ : Բրուսիոյ պատերազմի պաշտօնեայն այդ Շլէզվիկցիները հրաւիրեր է որ ամսոյն 15ին իրենց զինուորական վկայականներն երթան Բրուսիական բանակին մէջ մտնելու համար :

(Լա Թիւրքի.)

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՑԷ

Պուքրէշ 29 մայիս.

Էգօ տիւ Բարլըման ղազէթասը Պէրլինտէն ալըզ իյլէտիղի չու աթիտէքի մախսուսի թէլէկրաֆը նէշր իյլէր :

«Ալմանեալըլար, Պէլճիգայա գարշը խաֆի պիր իթթիֆագ Թարիքէրի մուտէրիճ գօմիւնին մուխապէրաթ էվրագլարընը ալըր ալ սը իթմիշ տիրլէր : Մէզգիւր էվրագլարըն վագաայը միւնտէրէճաթընտան անլաշըլտըղընա կէօրէ, ասըլար Բարիզտէն տըշարը չըգըպ վէ Ալմանեա խաթթլարընտան կէչէրէք, քէնտի հարէքէթլէրինէ տէվամ իթմէք իչին Պէլճիգայա կիտէճէքլէր, վէ չէհրը մէզպուրտա տախի ասարը աթիգայա տայիր օլան էսնիեալէրի աթէշէ վէրէճէքլէր իմի :

Վէրսայլ 30 մայիս սապահ.

Բարիզտէ քեամիլէն ասայիշի հալ հիւքմ իթմէքտէ տիր : Ահալի իշի իլէ մէշղուլ օլմաղա պաշլատը : Էվլէր թէձլամասի վէ ալըզ ու կիրիֆդ իթմէքլէք պիլա մուդավէմէթ տէվամ իթմէքտէ տիր :

Շիմտիյէ տէկին Վէրսայլա 40,000 ասաքիր ավտէթ իթմիշ տիր :

Մ. Թիէր Թարաֆընտան խիզալանմըշ պիր իրատէ, Բարիզին Թէրքի սիլահ իթմէսինի վէ Սէնին միլլէթ մուհաֆըզ ասքէրլէրինին տաղըլմալարընը էմր իտէր :

Վէրսայլ 30 մայիս ախշ. սաաթ 9

Վէննանտա ալընան էսիրլէր իչինտէ Գօմիւն ապալարընտան 15 քիշի պուլունմագտա տըր :

Պրիւսէլտէ, Գրալըն պիր իրատէսի Վիքթօր-Հիւկօյա, Գօմիւն Թարաֆտարլարընը ալըզ ու կիրիֆդ իթմէք իչին Պէլճիգա հիւքիւմէթի Թարաֆընտան վէրիլէն գարարա գարշը պիր մ.կթուպ եազմըշ օլտուղը իչին, Պէլճիգայը Թէրք իթմէսինի էմր խոէր :

Վէրսայլ 30 մայիս սապահ.

Պիր տիւզինէ պուրայա հիւսապըզ ասը կէթիրիլմէքտէ տիր : Աչ կիւնտէն Բարիզտէ պէյէտիյէ ինթիխապալարը վուգու պուլաճագ տըր :

ԶՎԻՉԷՐԱ

Պէրն 30 մայիս.

Միւթթէֆիքէյի մէձլիս, Բարիզտէն գաչան ասըլարա հիչ պիր քիմսէնին սըղընաձաղ մահալ վէրմէմէսինէ տայիր հէր Թարաֆա էմիրլէր վէրմիշ տիր : Շուրա պուլան պիր Թէվաթուրա կէօրէ Բասգալ Կրուսէ հաւսէ իդզա օլունմուշ տըր :

ԻԹԱԼԻԱ

Րօմա 29 մայիս.

Բարա մայիս 15 Թարիխլէ Րօմա քիլիւէսինին քեաֆֆէյի բաթրիքլէրի, միւբէտրօպօլիտլէրի վէ բիսկոպոսլարընա խիթապէն իրսալ իյլէտիղի պիր միւղաքէրէյի ումումիյէսիյէ, Իթալեա հիւքիւմէթի Թարաֆընտան վէրիլէն Թէէմինաթլարըն չէ տիտ մաստէլէրինի րէտտ իտէր :

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԽԱԶՆԱՍԸ

ԼՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷ

Մայիս	18 էն եւքաէ	52- 5
»	» էն աչաղա	51-10
»	» Ախշամ գարանոը	51-36
»	19 Սապահ աչըլըշ	52- 1
»	» Սաաթ 4	52-38

Սօսիէթէ ժէնէրալ	11,5/100
Փրէմի »	11,19/100
Շըմէնտըֆէր իսթիգրազը	130
Իսթիգրազ 1863	314
» 1865	326
» 1869	272 1/2

ԱԳՃԷ ՖԻԵԱԹԼԱՐԸ

Ինկիլիզ լիրասը	110,10
Լուիձի	87,30
Բօլ	89
Գըրըմից	51,26
Պէյազ մէճիտիյէ Փէրքի	1,24
Պէշլիք-ախիօ	105,10
Մէթալիք	105,16
Պագըր	117.10

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Նէմէն հէվալէսինտէ պուլունան էրքեանը հարպիյէ միրը լէվալարընտան սաատէթլու Ահմէտ Մուխթար բաշա հազրէթլէրինին էօհտէսինէ ֆէրիքլիք րիւթպէսի թէվճիհի խուսուսունա իրատէի Սէնիյէի հազրէթի Շէհրիեարի չէրէֆսունուհ պույրուլարագ իգթիզասը իճրա գըլընմըշ տըր :

— Մ. Զարիֆին, Րումայըն Պէյօղլունտա վագը ձէմիյէթը էտէպիյէսինէ սէնէվի իքի եիւզ ինկիլիզ լիրասը իրատ կէթիրիր պիր ագարէթ թէրք իյլէտիղի իշիտիլմիշ տիր :

— Մեմլէքէթէյն պէյի րըէնա Շարըը հազրէթլէրինին ասայիշը մեմլէքէթին տէվամը հագգընտա սայ վէ ղայրէթինի թագտիր, վէ հագգընտա պիր իլթիֆաթը մախսուս օլմագ իւզրէ, պիր գըթա Փէրմանը Ալի չէրէֆսուտուր պույրուլտուղու իշիտիլմիշ տիր :

— Գասրատան Ագ-տէնիզին միւնասիպ պիր իսկէլէսինէ չըմէնտըֆէր ինշասը զըմնընտա պիր ինկիլիզ գումբանեասընըն Գասր-Ալի իլէ միւղաքէրաթը լաղըմէսինի իթմէք իւզրէ, Տէրը-սաատէթտէ մէմուրլար Թայինին իյլէտիկինի ժուրնալ տը Բօր Սայիտ ղազէթասը եազմըշ տըր :

— Հանէտաա Թապունէշր օլունան կիրիտ ղազէթասընտա օգունտուղունա կէօրէ, էվվէլքի սէնէլէրտէ ղուհուր իյլէտիկի միսիլլու պու սէնէ տախի պազը գաղալարտա քէսրէթ իւզրէ չէքիրկէ ղուհուր իթմիշ օլտուղունտան, պու պապտէ հիւքիւմէթը մահէլլիյէ վէ էհալի Թարաֆընտան պունլարըն թէլէֆ վէ տէֆի զըմնընտա լազըմ կէլէն թէտապիրի միւքթէզիյէ տիրիզ օլունմագտա տըր :

— Մաղնիսանըն Նըմէնի էհալիսի քէնտի հալլէրինտէ եաշամագա ալըշմըշ օլտուգլարը հալտէ, կէչէնտէ պիր Ամէրիգա Բրօթէսթան միսիօնարընըն մէրգում Նըմէնիլէրտէն Բրօթէսթան օլմուշ պիրինին խանէսինտէ Բրօթէսթանլըգ թէլքինիյէ մէշղուլ օլտուղու հալտէ պու հարաքէթի էհալիյի մէրգումէնին վէ խուսուսիյէ կէնճ վէ չօճուգ օլանլարընըն մուճիպը հիտտէթ վէ չիտտէթլէրինի օլարագ, խանէնին էթրաֆընը սարըպտա Թաշլամագա պաշլամըշ օլտուգլարը հալտէ, մէմլէքէթին պազը իլէրի կէլէնլէրի Թարաֆլարընտան արայա կիրիլիպ եաԹըշտըրըլմըշ օլտուգլարընը Իզմիրին Էմբէրսիալ ղազէթասը եազմըշ տըր :

Մէրգում Միսիօնար պուլունտուղու հալտէն դուրթուլտուղունա միւթէչէքքիր օլաճագ եէրտէ Իզմիրտէքի գօնսօլօսունա [illegible] հալ իյլէմիշ իմիշ :

(Պէօյլէ թէլքինը մէշհէպ իչին Ամէրիգա վէ Ինկիլթէրրատան վէ Ֆրանսատան հէր թարաֆա Միսիօնարլար կէօնտէրիլմէքտէ օլտուղու մաթէէսսիֆ միւշահէտէ օլունույօրսա տա, պունլարըն պէօյլէ հալլէրէ վէ պաղըն պէօյլէ պէօյլէ վագաալարա սէպէպիյէթ վէրիպ տէ եինէ քէնտիլէրինին տավաճը օլմալարընա պիր դաթ տահա թէէսսիւֆ վէ թէաճճիւպ օլունմագտա տըր.) (Գալիրէ.)

— Տինքի նիսախէմիզդէ մէէմուրիյէթը մախսուսէ իլէ Օտէսա վաբօրըյլա Սէն-Բէթէրսպուրկա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իթմէքտէ օլտուղունու պիլտիրտիկիմիզ Ցովհաննէս էֆէնտի Խօրասանճեանըն, Զաթը հազրէթը Շահանէ Թարաֆընտան Րուսիա իմբէրաթօրունա Թագտիմ իթմէք իւզրէ միւճէվհէրաթլէ միւզէյյէն պիր գըթա Օսմանիյէ նըշանը ղիշանընը կէօթիւրմէքտէ օլտուղու անլաշըլմըշ տըր :

— Նարընքի կիւն միւսէմմէմ օլան մէվլուտ ալայը րէսմի վալասը Պէյլէր Պէյինտէ իճրա պույրուլաճագ, վէ Պապը-Ալի իլէ պագը րէսմի տայիրէլէր եէվմը մէզպուրտէ Թաթիլ խոլընէճէք տիր :

— Գօլէրա հագգընտա Թէէլիֆ խոլապ Թագտիմ իյլէտիկի պիր րիսալէ իւզէրինէ ախթըպպատէն Տօգթօր Ճէնարօեա պէշխնճի րիւթպէտէն պիր գըթա Մէճիտիյէ Նըշանը ղիշանը իհսան պույրուլմուշ տուր :

— Զաթը Հազրէթը Շէհրիեարիլէրինին Վաշինկթընտա, Մէմալիգը Միւթթէհիտէյի Ամէրիգա րիյասէթի տայիրէսինին պէօյլէ սալօնունա տէօշէթիլմէք իւզրէ, պիր գըթա քէպիր Նէօրասա գալիչասը (պիր Նէվ խալը) իրսալ վէ իհտա պույուրմուշ օլտուգլարընը Նիւ-Եօրք Հէրըլտ նամ Ամէրիգա ղազէթասընտա միւնտէրիճ տիր :

— Ֆըրթընալը սէֆիրի ճէնապլէրի վէ քէնտի մատամասը, յունիսին 2, 9 վէ 16 ընճը ճիւմա կիւնլէրի էօյլէտէն սօնրա Թարապիատա վագը գօնագլարընտա պուլունաճագլարընը Լա Թիւրքիտէ օգուրուղ :

— Տինքի կիւն Նուսուֆեան խանընտա իգամէթ իտէն պիր Աճէմին օտասընտան 120 լիրա սըրգաթ իտիլմիշ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր :

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՍԻՐԱԿԱՆ ԱԽՏ (ՎԷՐԷՄ)

(Տես. թիւ 451)

Ի՞նչ է սէրը, եթէ ոչ մտքին հաւանութեան կամ հաճութեան մէկ սաստկագոյն վիճակը իրմէ դուրս առարկայի մը վրայ : Անշուշտ չենք կրնար սէրն ու հաւանութիւնը մէկ աստիճանի դասել, ըստ որում սիրոյ մէջ միշտ հաւանութիւն կը պարունակուի, բայց հաւանութեան մէջ միշտ սէր չպարունակուիր : Մէկը կը սիրէ այս ինչ առարկան և միանգամայն կը հաւնի անոր. կամ կը հաւնի՝ ու կը սիրէ զանիկայ, քանի որ ուրիշ առարկայի մը վրան նայած ատենը թէև կը հաւնի անոր, բայց չսիրեր զանիկայ :

Սիրոյ կիրքը կամ զգացմունքը երկուքի կը բաժնուի : Մէկը կը կոչուի բարոյական սէր, և միւսը բնական : Բարոյական սիրոյ վրան չենք խօսիր առ այժմ, քանզի մեր նիւթը չներեր երկարաբան ըլլալու, և ոչ ալ միտք ունինք իմացական փիլիսոփայութեան խնդիրի փոխել զանիկայ : Իսկ գալով բընական սիրոյն. ասիկայ է այն զօրաւոր կապը որ դրած է Աստուած բնութեան օրինաց մէջ, Մանաւանդ [illegible] կ'ըլլայ [illegible] իգական սեռին մէջ. բայց որչափ որ զօրաւոր զգացմամբ կը սիրեն անոնք իրենց առարկան, նոյն աստիճան զօրութեամբ ալ կ'ատեն զանիկայ թէ որ իրենց սէրը ատելութեան փոխեն :

Չենք ուզեր բնական սիրոյ վերաբերեալ տարբեր տեսակներուն կամ ճիւղերուն վրան խօսիլ հոս, ինչպէս, ծնողական, որդիական, եղբայրական կամ ազգակցութեան սիրոյ տարբերութիւնները : Հոս միայն պիտի խօսիմ համառօտապէս, ինչ որ ընդհանուր խօսակցութեան մէջ կը կոչուի «րոմանթիք», որ կը նշանակէ երկու տարբեր սեռերուն փոխադարձ կամ մէկուն միւսին վրան ունեցած հաւանութեան կամ ընդունելութեան սաստիկ և արտաքոյ կարգի կիրքը կամ զգացմունքը, հանդերձ նոյն առարկան իւրացընելու և զանիկայ վայելելու ուժգին տենչովը : Ասիկայ ընդաբոյս է մեր բնութեանը և մանաւանդ ամենէն հարկաւոր մարդկային երկու տարբեր սեռերը ընտանեկան կամ ամուսնական վիճակի պատրաստելու համար, և թէ որ օրինաւորապէս գործադրուելու ըլլան այս սրբազան զգացմունքը մեր մէջը տածող և յառաջացընող պարագաները, այն ատեն երկրիս վըրայի մարդկային բնակութիւնը երկնային բնակութեան փոխուած կ'ըլլայ : Եւ ասոր պակասութիւնը միայն բաւական է երկինք մը դժոխքի փոխելու :

Որչափ ամբողջ ընտանիքներ կործանուած են, և որչափ անհաս անձինք խելագարութեան, զանազան հիւանդութիւններու, ախտերու և մինչև մահուան զոհ եղած են աս զգացման պակասութիւնովը, և կամ ռղխութեան պատճառով : Երբ երախան կը ծնանի, նոյն վայրկեանէն կ'սկսի աճման զօրութիւնը անոր մէջ, մինչև որ կատարեալ մարդկութեան և ծերութեան հասնելով նոյն զօրութիւնը տկարանայ ու մեռնի. սակայն անոր մէջը եղած իւրաքանչիւր անդամ և գործարան իւր յատուկ պաշտօնն ունի կատարելու, և պիտոյքներ՝ յագենալու: Ունի անօթութեան և ծարաւութեան ըզգացում, որոնք յագենալու համար կաթ, ջուր և կամ հաստատուն կերակուր տրուելու է անոր:

---

(1) Անսխալութիւնը չընդունող կաթոլիկները հին կաթոլիկ կ'ըսուին Եւրոպայի մէջ, իսկ ընդունողները նոր կաթոլի (Նէօ-քաթօլիք) ։ Ծ. Թ.

Զըկէ՝ զանիկայ բնութեան այս կենսապահ միջոցներէն, կը մեռնի անիկայ. Նմանապէս բնական սիրոյ զգացում մը կայ իր մէջը առ ծընողս: Բաժնէ՝ զանիկայ իր ծնողքէն երբ դեռ ինքը կարօտ է անոնց ու մասամբ ևս իւր մայրը ճանաչելու կարողութիւնը զօրացած, ահա՛ տղեկը նոյն սիրոյն ազդմամբը թելադրուած իւր ծընողաց վայելչութիւնը կը փնտռէ, և թէ որ չը գտնէ, կը հիւանդանայ: Բնականապէս մանուկ մը մինչև որ ինքզինքը գիտնալու վիճակին հասնի (որ ասիկայ ուշ կամ կանուխ կ'ըլլայ շատ պարագաներէ և կլիմաներու տարբերութիւններէ կախեալ ըլլալով) ուտելու, խմելու խաղալու և զբօսնելու հետամուտ կ'ըլլայ: Իսկ երբ կը հասնի այն կենաց մէջ նշանաւոր եղող կէտը, մեծ փոփոխութեան ենթակայ կ'ըլլայ: Ան ատեն ուրիշ զգացում մը իր մէջը աստիճանաբար զօրանալու վրայ ըլլալով, մէկդի կը ձգէ իւր տղայական թեթեւամտութիւնները ու կերուխումի և զբօսանաց ախորժակները: Իր կազմութեանը մէջ անդամներուն վրայ եղած փոփոխութիւններուն հետ միասին մտաւորական վիճակին վրայ ալ փոփոխութիւն կ'ըլլայ: Ո՞ւր են հիմայ տղայութեան մէջ անտարբեր [illegible] մէկմէկու հետ խառնըւող աղջիկն ու տղան. նոյնն են անոնք հիմա ալ. բայց տարբեր ըզգացումներով ու փափաքներով արթնցած: Հիմա երիտասարդը չիկրեր իր մէջը առ ծնողս ունեցած կախման և ուրիշներէ խրտչելու զգացմունքը, այլ ուրիշ զօրաւորագոյն փափաք մը իր ներսը արթնցած ըլլալով իրեն հակասեռ եղող անձի մը վրայ կը խորհի և անոր ընկերութիւնը, մտերմութիւնը և վայելչութիւնը կը փընտռէ: Նմանապէս աղջիկ մը սոյն մեծամեծ փոփոխութեանց մէջ մտած ըլլալով թէ ֆիզիքապէս և թէ մտաւորապէս, բնութեան մէկ ուրիշ պահանջը կ'զգայ իր մէջ, որն որ լեցուիլ պէտք է: Ինքն ալ թէև բնական ամօթխածութեամբ պաշարուած, տակաւին կը լսէ իր մէջը արթնցած ու զօրաւոր ձայնը թէ՝ «Աստուած արու և էգ ստեղծեց մարդս» մէկզմէկու օգնելու և մէկզմէկ սիրելու ու վայելելու համար: Այսպէս երբ երկու չափահաս հակադարձ սեռեր նոյն փափաքը, կարօտութիւնը և միաւորութեան տենչը կզգան իրենց սըրտերուն մէջ, ան ատեն կը գոյանայ սիրահարութիւն կոչուած կիրքը, և իրենք կը կոչուին սիրահար և սիրուհի:

Ո՛ր երկրին մէջ որ սիրոյ զգացման ջղային դրութեանը վրայ բանեցուցած զօրութիւնն ու արդիւնքները նկատուած և հասկցուած են, հոն սիրոյ ենթակայք ըստ մեծի մասին ազատութիւն գտած ըլլալով իրենց վայելչութեանցը մէջ, ազատ են այն մտաւորական մաշող խորհուրդներէն, որոնց ցաւալի արդիւնքները կը տեսնուին նոյն զգացման կամ կրից դէմ խստութիւն գործադրուած երկիրներու մէջ: Ասիկայ ընդունուած բարբարոսական սովորութեան կամ դըրութեան մը բնական հետեւութիւնն է: Մեծ սխալմունք և կործանիչ տգիտութիւն մ'է երբոր մէկը կը յանդգնի ուրիշի մը մէջն արծարծեալ սիրոյ զգացումներուն վրայ իշխել կամ բռնանալ, քանզի ինչպէս որ սէրն ու հաճութիւնը բնական են մեր բնութեանը մէջ, անանկ ալ զզուանքն ու տհաճութիւնը բնական զգացողութիւններ են նոյն Օրէնսդրին ձեռքովը դրուած:

Կրնա՞յ մէկը անօթի կամ ծարաւ մէկու մը վրայ իրաւամբ բռնանալ, և անոր զգացմանը դէմ մաքառիլ որ չուտէ ու չը խմէ, երբ բնութիւնը այնպէս կը պահանջէ ընել: Ասոր հետեւութիւնը վերջապէս մահ պիտի ըլլայ: Ուրեմն ինտո՞ր կրնայ հայր մը կամ մայր մը իր զաւկին մէջը արթնցած սիրոյ աղդու կիրքը արգիլելու համար բռնանալ առանց 'ի վնաս անոր անձին: Երիտասարդ մը կամ աղջիկ մը մեկզմէկու կը հաւնին, ու երթալով բանը սիրահարութեան կը փոխուի: Սակայն ծնողք տգիտաբար երբ մէջ կը մտնեն և կ'ապառնան անոնց մէկզմէկ չսիրելու, բընականի դէմ կռուած կ'ըլլան, ըստ որում մէկը չկրնար բանի սէր յառաջ բերել ուրիշի մը մէջ, կամ ինքնին գոյացածը արմատախիլ ընել առանց ենթակային վնաս տալու: Ասանկով երբ երկու սիրոյ առարկաներու վախճանական վայելչութիւնը կամ փափաքանաց յաջողումը ինչ և իցէ արտաքին բռնական միջոցներով կ'արգելուին, ենթակայք մէկ կողմանէ արգելիչ միջոցներուն ծանրութեանը, և միւս կողմանէ ալ կրից բնական և ներքին ստիպողական փափագանաց ներգործութեանը տակ ճնշուելով, և մարմնին տրամադրութիւնը ու ջղային զօրութիւնը չկրնալով երկայն դիմանալ նոյն ճնշումներուն, կ'սկսին օր ըստ օրէ մտաւորական խորհուրդներով տանջուելով նիհարանալ, առողջութիւննին կորսընցունել, մինչև որ կամ ծիւրական և կամ ուրիշ հիւանդութիւններու նշանները կ'արտայայտուին:

Որչափ սիրահարեալներ, և ան ալ օրինաւոր սիրահարեալներ զոհ եղած են ու կ'ըլլան թէ ծիւրական ախտի և թէ ուրիշ հիւանդութիւններու սոսկ ծնողաց անխոհեմ ընդդիմութեամբը, որոնք կը պահանջեն իրենց զաւկըներէն սիրել զայն՝ որ չեն կրնար սիրել, և ետ կենալ անկէ՝ որուն իրենց սրտերը սիրով նուիրուած են: Ասանկ պահանջմունքները բարբարոսական անգթութիւններ կամ մարդասպանութիւններ են, թէ՝ Աստուծոյ առջին և թէ քաղաքականացեալ աշխարհին առջևը:

Հոս դուցէ պիտի հարցուի թէ՝ ի՞նչ, զաւակնիս հիւանդութենէ կամ ախտէ ազատելու համար թո՞ղ տալու ենք որ ուզածնուն պէս խաղան: Կը պատասխանեմ թէ՝ չէ: Ուրիշ բան է զանոնք այսպիսի վախճանէ մը զգուշացընելու համար օրինաւոր միջոցներ բանեցընելը, և ուրիշ բան է անոնց վրայ խիստ և և բռնական ազդեցութիւններ 'ի գործ դնելը: Ամէն դժուարութեան յաղթելու համար ընդհանրապէս ճամբաներ կրնան գտնուիլ աշխատանքէ չվախցողներու համար: Քանի մը վատ սովորութիւններ կան, որոնք դեռ 'ի գործ կը դրուին մեր ազգին մէջ տգիտաբար, և որոնցմէ կը հետևի ցաւալի արդիւնքներ: Թող ընթերցողք ներեն մեզի անոնցմէ գոնէ ոմանք հոս համառօտիւ յիշելու զգուշութեան համար:

Տ. Ն. Պօյաճեան.
(Շարունակելի.)

ԻԼԱՆԱԹ

Տօքթօր Ն. Պօյաճեանը իր բնակութիւնը փոխադրած ըլլալով Լօնճա Ցունաց Այ-Թիւփիթրի եկեղեցւոյն փողոցը թիւ 26 տունը կը ծանուցանէ իր բարեկամաց և արդոյ հասարակութեան որ ամէն օր պատրաստ է հոն իրեն դիմողները դարմանելու, և թէ ուրբաթ օրերը ժամ 3 էն մինչ 8 ձրի պիտի նայի աղքատ հիւանդաց:

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՀՆԱՑԵԱԼ ԳՐՈՎ ԵՒ ՀԻՆ ՈՃՈՎ

ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Պատկերազարդ, դեղատիպ, ընտիր թղթոյ վրայ, որ կը պարունակէ 36 երես:

Գին 100 հատի 25 դշ.

Կը ծախուի ի Գրատան Փարիզու, Զագմագճըլար եօգուշու, Թիւ 6. Ակոբեան Խան, վերնայարկ, Թիւ 13.

Շատ գնողներու համար բուն գնոյն վրայ զեղչ կ'ըլլայ ըստ քանակութեան:

ԼՕՍԱԸԼ ԻՆՃԻԼ

Հայր Ղևոնդ Ալէքսանեանի եղբայրը Հեթում էֆէնտի Ալիշանեանէ հեղինակուած Պետրոս Առաքելոյ գլխաւորութիւնը հերքող տետրակ մ'է, 130 երեսէ բաղկացեալ, պարզ Տաճկերէն լեզուաւ. որ կը ծախուի, Պօլիս Քաֆաֆեան գրատունը Բերա Թատրոնի դիմաց Թիւթիւնճիւ Ցովհաննէս աղայի, և Թագսիմ Թիւթիւնճիւ Օհան և Պօղոս աղաներու խանութները գին 7 ղուրուշ:

Տետրակը հետազօտութեան արժանի է քանզի մեր ազգին մէջ առաջին անգամն է որ բուն Հռովմէական մը, և երևելի վարդապետի մը եղբայր Պետրոս առաքելոյ գլխաւորութիւնը կը յանդգնի ջրելու:

SUN FIRE OFFICE
LONDOE

ՍԸՆ ՖԱՅԸՐ ՕՖՖԻՍ
ԵԱՆԿԸՆ ԻՉԻՆ
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Իշպու գումբանեա, Լօնտրատա 1710 տէ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, էվ, էշեա, վէ էմթիաէյի սայիրէ, հէր ճինս էմթիաա, Ֆապրիգայա եախօտ գըրաաթա տայիրալէաթլար, Լիմանլարտա պուլունան կէմիլէր, վէ տէրսանէնետէքի մալլէր, եարըլմագտա վէ եախօտ թամիր օլունմագտա պուլունան կէմիլէր վէ ղայրիհի վէ ղայրիհիմ, եանկընա գարշը սիկուրթա իթմէք, քէզա զարար վէ զիեան սաաթընտա էօտէմէք իչին իլան իտէր:

Սիկուրթայա գօմագ իսթէյէնլէրէ գօլայլըգ օլմագ իչին, ինճարլար զայիթ էհվէն ֆիեաթ իլէ ալընմագտա տըր:

Զարարտատէ օլանլարըն գումբանեայը մէզքիւրուն Գալաթատա Քէրէսթէճիլէր բազարընտա Նօ. 24 Մ. Հանսօն Գանտըլէր, վէ գումբանեանըն Աճէնթինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի:

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆԷ ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՊՕՐԼԱՐԸՆ ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԱՔԷԹԼԷՐԻ

1871 Մայիս 1 ճիւմա իրթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն.

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆՏԷՆ ՔԷՕՓՐԻՒՅԷ ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻՔՏԷ

ԱԼԹԳԱ.	
11 30	Պէօյիւքտէրէտէն Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
12 30	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք, Ըսթէնիա, Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավուտք. Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
11 45	Արնավուտքէօյիւնտէն Գուրուչէշմէ, Օրթաք, Պէշիկթ. Գապաթ.
12	Պէյգօզտան Բաշչապահճէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուգ.
1 30	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապ. Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Հիսար, Պէպէք, Արնավ, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
2 15	Գավագտան Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ, Էմիրկեն, Գանլըճա, Ր. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավուտք. Պէյլէրպ. Օրթաք. Պէշիկթ.
3 45	Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզ, Բաշչապահճէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի, Գուզկունճու.
3 30	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք, Թարապիա, Եէնիք, Էմիրկ, Հիսար, Պէպէք, Արնավուտք, Գուրուչէշ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ.
4 45	Պէօյիւքտէրէտէն, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Ըսթէնիա, Էմիրկեն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
6	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապ. Պէյգօզ, Եէնիքէօյ, Էմիրկ. Գանլըճա, Ր. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավուտք. Պէյլէրպէյի, Օրթաքէօյ, Գուզկունճուգ, Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար,
8	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկ. Հիսար, Արնավուտքէօյ, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
8 45	Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգ. Բաշչապահ. Գանլը. Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզկունճ. Իւսկիւտար.
9	Պէօյիւքտէրէտէն Թարապիա, Պէյգօզ, Էմիրկեն, Պէպէք, Արնավուտք. Պէյլէրպէյի, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ:
10	Մէզարպուրնունտան Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Ր. Հիսար, Արնավուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.

ՔԷՕՓՐԻՒՏԷՆ ՀԱՐԱՔԷԹԼԷՐԻ

12 30	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչէշ. Արնավուտ, Ր. Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ.
1 15	Գապաթ. Իւսկիւ. Պէշիկթ. Գուզկունճուգ, Օրթաք. Պէյլէրպէյի, Արնավուտք. Գանտիլլի, Ր. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյգօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահալլէ.
1 45	Պէշիկթ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Արնավուտք. Պէպէք. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ.
2 30	Իւսկիւ, Գուզկուն. Պէյլէր. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլը. Րիֆաթ բաշա մահալլէսի, Բաշչա, Պէյգօզ, Պէօյիւք.
2 45	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավուտք. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ.
4	Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավուտք. Ր. Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ.
5 30	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտքէօյ, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյգօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ.
7 30	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտքէօյ, Ր. Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու.
9	Պէշիկթ. Օրթաքէօյ, Արնավուտք. Պէպէք, Հիսար, Էմիրկեն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ, Գավագլար.
10 15	Գապաթ, Պէշիկթաշ, Օրթաք, Գուրուչէշ. Արնավուտ. Ր. Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ.
10 15	Գուզկունճուգ, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշչապահճէ, Պէյգօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ:
11	Գուզկունճուգ, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշչապահճէ, Պէյգօզ.
11	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտքէօյ, Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկեն, Ըսթէնիա, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ.
11 30	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Արնավուտք.

ԻԼԱՆ

Իշպու մայիս 8 ճիւմա իրթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն Իսթանպօլ իլէ Իւսկիւտար վէ Գապաթաշ արասընտա արապա վէ հայվանաթ նագլինէ մախսուս օլան Սուհուլէթ նամ վափօրուն, մէզքիւր իսկէլէլէրտէն եէվմիյէ վագթը գըյեամ վէ հարէքէթինի միւպէյին ճէտվէլ իլէ, արապա վէ հայվանաթ թարիֆէսի Շիրքէթի Խայրիյէ Թարաֆընտան պէր վէճհի աթի իլան օլունուր:

Վափօրու մէզքիւրուն գազգանի թաթհիրի իչին, հէր չարշամպա կիւնլէրի Թաթիլ խաճէք տիր:

Սաաթ	Տագ.	
2	30	Իւսկիւտարտէն Սիրքէճիյէ
4	00	Իւսկիւտարտէն Սիրքէճիյէ
5	00	Իւսկիւտարտէն Սիրքէճիյէ
10	00	Իւսկիւտարտէն Սիրքէճիյէ
11	15	Իւսկիւտարտէն Գապաթաշ

Սաաթ	Տագ.	
3	00	Սիրքէճիտէն Իւսկիւտարէ Գապաթաշա ուղրայարագ
4	30	Սիրքէճիտէն Իւսկիւտարէ
5	30	Սիրքէճիտէն Իւսկիւտարէ
10	45	Սիրքէճիտէն Իւսկիւտարէ
11	30	Գապաթաշտէն Իւսկիւտար

ԹԱՐԻՖԷՅԻ ԻՒՃՐԷԹ

	Սիմ Մէճիտիյէ.	Զայրէֆ Մէճիտիյէ.	
Չիֆթ աթլը արապա	1	0	
Թէք աթլը արապա	0	3	
Հայվանսըզ արապա	0	2	
Եիւքլիւ կէօչ արապասը	1	2	
Պօշ կէօչ արապասը	0	3	
Աթ էսթէր պարկիր	0	1	
Եիւքլիւ հայվան	0	2	
Պիր բաշ մանտա	0	1	
Պիր բաշ էօքիւզ եախօտ ինէք	0	0	4 Ղուրուշ.
Պիր բաշ մէրքէպ	0	0	3 »
Եիւքլիւ մէրքէպ	0	1	
Պիր բաշ տէվէ	0	2	
Եիւքլիւ տէվէ	1	0	
Գօյուն գուզու վէ քէչի	0	0	20 փարայ.

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ՏԷՐ ՕՐԱԳՐՈՅ
ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ ԹԻՒ 4-5